

4. Mr R. baron Snouckaert van Schauburg, Ornithologie van Nederland; Nederl. Ornith. Ver., Versl. en Mededeelingen, No. 4, November 1907, p. 31 (met gekleurde plaat).
5. E. Stresemann, Zum Auftreten der *montana*-Mutante des Rephuhns; Ornith. Monatsber., 34, 1926, p. 117.
6. Mr R. baron Snouckaert van Schauburg, Ornithologie van Nederland; Nederl. Ornith. Ver., Versl. en Mededeelingen, No. 5, November 1908, p. 23.
7. E. Stresemann, als sub 5, p. 118.
8. Mr R. baron Snouckaert van Schauburg, als sub 6, No. 7, September 1910, p. 52.
9. E. Stresemann; Ornith. Monatsber., 32, 1924, p. 134.
10. Vergel. W. F. Reinig, Melanismus, Albinismus und Rufinismus. 1937 (Georg Thieme, Verlag, Leipzig), p. 82.
11. E. Stresemann, als sub 9, p. 135.
12. E. Stresemann, ibidem, p. 135.

Valkenburg (L.), November 1938.

Ornithologie van Nederland

1938, 2e mededeling.

Naar bij de Redactie ingekomen gegevens samengesteld

DOOR

TEN KATE.

***Garrulus glandarius* subsp. — Vlaamse gaai.**

Op 31 Mei 1938 nam ik te Werkhoven (U.) nog 2 in noordoostelijke richting overtrekkende vlaamse gaaien waar. Deze vogels vlogen ongeveer 20 m hoog over het vlakke veld, wat wij, in tegenstelling met de najaars-trek, op de voorjaars-trek nimmer waarnamen. (J. N. van den Brink).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 72, was tot nu toe de laatst bekende datum 18 Mei (1924, bij Goeree). (t. K.).

***Coccothraustes c. coccothraustes* (L.) — Appelvink.**

Van betrouwbare zijde ontving ik bericht, dat een paar appelvinken in een verwaarloosden tuin te Laren (Gooi) trachtte te broeden. Men zag de vogels in het voorjaar van 1938 herhaaldelijk met materiaal voor het nest vliegen, doch dit werd niet gevonden. (A. B. Wigman).

In aansluiting op de gegevens, vermeld in Limosa, 10, p. 163 en 11, p. 46, volgen hier nog enkele nieuwe gegevens uit de literatuur:

Sinds October 1937 en tegen Nieuwjaar 1938 werden enkele ex. waargenomen te Leersum („Lev. Nat.”, 43, p. 61).

Van 18—21 Maart 1938 vertoefde een ex. te Bergen, N.H. (ibidem, l.c.). In de reeds genoemde tuin in Twente (Enschede) broedden in 1937 3 paar. De vogels vertrokken eind Sept. 1937 en keerden eind Maart 1938 terug; toen waren er soms wel 20 tegelijk in de tuin (Lev. Natuur, 43, p. 85—87). (t. K.).

***Loxia c. curvirostra* L. — Kruisbek.**

Op 30 Augustus 1938 zag de heer Hoos in zijn tuin te Monster 2 stuks kruisbekken, waaronder 1 rood ♂; ikzelf nam op 7 September boven het Koningsbosch bij Wassenaar 7 stuks laagvliegende, roepende kruisbekken waar, onder welke 3 roode exemplaren. (J. C. Koch).

In de nacht van 3 op 4 September werd 1 ex. doodgevonden op het lichtschip „Maas”, terwijl op 16 Sept. 4 ex. werden waargenomen in de duinen onder Loon op Zand (Lev. Natuur, 43, p. 222).

Bij Rossitten, Oostpruisen, werden reeds in Mei zuidwaarts trekkende kruisbekken gezien als mogelijke voorboden van een invasie (Vogelzug, 9, p. 157), die inderdaad is opgetreden in Juli en Augustus, hoewel niet van grote omvang. Op Helgoland verschenen de eerste op 17 Juli (Vogelzug, 9, p. 209).

(t. K.).

***Calcarius l. lapponicus* (L.) — IJsgors.**

Aan het Ringstation Wassenaar werden reeds op 23 September 1938 2 ♂♂ juv. van de ijsgors gevangen en op 25 September daaraanvolgende wederom 1 ♂ en 1 ♀. Deze 4 vogels zijn de vroegst waargenomen herfst-ex. der soort in Nederland, één ex. van 18 Aug. 1887 sine loco uitgezonderd. Op 26 September werden 2 ex. bijeen geruimen tijd waargenomen, die niet gevangen konden worden; op 27 en 29 September werden resp. 1 ♂ juv. en 1 ♀ gevangen. De vogels waren in het algemeen zeer mak en verscheidene konden bij het naar het net drijven zelfs tot op 1 m benaderd worden. (J. C. Koch).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 143, was tot nu toe de vroegste datum, met opgave van localiteit, 26 September (1887, Harderwijk). (t. K.).

***Lanius minor* Gm. — Kleine klaptekster.**

Op 8 Juni 1938 werd in de nabijheid van het Ringstation Wassenaar een klauwier gezien, die oppervlakkig op een klaptekster leek. Bij nauwkeurig toezien scheen ons de vogel echter kleiner te zijn dan deze en bij het vliegen meer wit in de vleugels te hebben, terwijl de donkere voorkop en het licht rose waas op de zonbeschenen borst ten slotte den doorslag gaf, dat wij hier met de kleine klaptekster te maken hadden. De vogel was voortdurend bezig voedsel te zoeken en bleef geruimen tijd op hetzelfde terrein. Het gelukte na langen tijd uiteindelijk den vogel, die een ♀ bleek te zijn, in het open veld te bemachtigen; deze werd aan het Rijks Museum van Natuurlijk Historie te Leiden geschonken.

Maten: vleugel 117; tarsus $24\frac{1}{2}$; staart 93 en snavel 15 mm; gewicht: 48 gr. Dit geval betreft het 3de verzamelde en het 4de in Nederland waargenomen exemplaar. (J. P. Bouma en J. C. Koch).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 204, vielen de drie vorige vondsten resp. einde September of begin October (1859 of 1860), 3 Juni (1918) en 14 September (1925). (t. K.).

***Bombycilla garrulus* (L.) — Pestvogel.**

In aansluiting op de gegevens over de pestvogel-invasie in de eerste maanden van 1937 volgen hier enkele in de literatuur vermelde waarnemingen uit de beide laatste maanden van dat jaar:

Vanaf 24 Nov. bij Paterswolden, in 't geheel wel 7 ex. (Ardea, 27, p. 116). In de week van 13—18 Dec. geregeld eenige te Haren, Gr. („Lev. Nat.", 42, p. 343).

16 Dec. 1 ex. te Wageningen, Gr. (ibidem, l.c.).

24 Dec. 1 ex. te Sappemeer (Ardea, 27, p. 177).

31 Dec. 1 ex. te Harderwijk (Ardea, 27, p. 116). (t. K.).

***Muscicapa albicollis* Temm. — Witgehalsde vliegenvanger.**

Op 17 Mei 1937 vond een jeugdige natuurvriend dicht bij de vuurtoren van Cocksdorp op Texel een vliegenvanger, die mij gebracht werd om op te zetten. Bij nader onderzoek bleek, dat het zonder twijfel een witgehalsde vliegenvanger was en wel een ♂, dat echter nog niet geheel uitgekleurd was, omdat zich onder de zwarte veeren van de kop nog eenige bruinachtige bevonden. De witte halsring was opvallend duidelijk en in het oog loopend.

Maten: vleugel 79; staart 49; loopbeen 16; snavel (niet tot voorhoofsbeen) 9 mm. Gewicht: 9 gr. Dit is vrij laag; toch was de vogel niet bepaald mager, ofschoon er op het lichaam geen vet te vinden was. Karl Neunzig (Die einheimische Stubenvögel) geeft als gewicht voor de grauwe 16—18, voor de zwartgrauwe 13.2—13.6 en voor de kleine 11 gr.; van de witgehalsde vermeldt hij geen gewicht.

Het ex. zal vermoedelijk in het bezit van den vinder blijven.

(G. A. L. Bisseling).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 220, zijn uit het najaar in het geheel geen bewijsstukken aanwezig; het Rijks Museum bezit één voorjaarsvogel, terwijl ook in de voormalige coll. Snouckaert een ex. voorkomt (Avif. Neerl., 1908, p. 36). De weinige verdere gegevens hebben hoofdzakelijk betrekking op uitsluitend waargenomen voorwerpen.

Heinroth (Die Vögel Mitteleuropas) vermeldt als gewicht voor de grauwe 18—20, de zwartgrauwe 13—14, de kleine 11 gr en zegt dat het gewicht van de witgehalsde zeer overeenkomstig is met dat van de zwartgrauwe. (t. K.).

***Phylloscopus i. inornatus* (Blyth) — Bladkoninkje.**

In de nacht van 25 op 26 September 1938 werd aan boord van het lichtschip Haaks een bladkoninkje doodgevonden. Het werd gedetermineerd door J. Drijver en prof dr L. F. de Beaufort en bevindt zich als alcoholpraeparaat in het Zoölog. Museum te Amsterdam (Lev. Natuur, 43, p. 222).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 232, waren tot nu toe zes gevallen bekend, het laatste van September 1930. (t. K.).

***Sylvia n. nisoria* (Bechst.) — Gestreepte grasmus.**

Op 22 Augustus 1938 werd op het Ringstation Wassenaar een grasmus gevangen, die in het veld het meest leek op een groote tuinfluiter. Bij nadere bestudeering bleek het een gestreepte grasmus in het vaalgrauwe eerste herfstkleed te zijn zonder eenig spoor van schulpstreepen op borst en onderzijde. Het ex., een ♀, werd geschonken aan het Rijks Museum van Natuurlijke Historie te Leiden.

Maten: vleugel 87; tarsus 24; staart 72 en snavel 14 mm. Gewicht: 24 gr. Kleur van de iris: hazelnootbruingrijs.

Op 2 September daaraanvolgende werd wederom een geheel soortgelijk ex. op het Ringstation gevangen, dat geringd werd losgelaten (vleugel 88 mm).

Deze beide vangsten zijn resp. de 3e en 4e vondst van deze grasmusch in ons land, na 1860—1861. Uit hun broedgebied in Midden- en Oost-Europa plegen zij in zuidoostelijke richting weg te trekken. (J. C. Koch).

De beide vorige ex. werden resp. op 18 Mei en 15 April te Haren (Gr.) verzameld (Zie o.a. de Nederl. Vogels, p. 252).

***Turdus pilaris* L. — Kramsvogel.**

Op 8 Mei 1938 namen wij onder Vianen een voor dien datum ongevoen grooten troep van $\pm$ 80 trekkende en voedselzoekende kramsvogels waar. (J. C. Koch en K. Waldeck).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 265: „niet zoo zelden nog begin Mei troepjes, zeldzaam nog in de tweede helft. . .” (t. K.).

***Hirundo r. rustica* L. — Boerenzwaluw.**

Op 6 Maart 1938 werd een boerenzwaluw waargenomen te Koegrass (Lev. Natuur, 42, p. 375).

Tot nu toe was de vroegste bekende datum: 23 Maart (1937, Zuid-Limburg). Zie Limosa, 10, p. 112. (t. K.).

***Upupa e. epops* L. — Hop.**

Op 12 Mei 1938 nam ik een hop waar in één der tuinen van het Provinciaal Ziekenhuis nabij Santpoort. (J. R. H. Schaank).

Er zijn nog een drietal waarnemingen uit die maand: 5 Mei te Aalten; eind Mei gedurende enige dagen te Overveen (Lev. Natuur, 43, p. 96) en in Mei te Watergang, N.H. (Amoeba, 17, p. 158). Verder een uit Juni: 4 Juni De Zilk (bij de Haarlemmermeer ?; t. K.) (ibidem, l.c.), terwijl in Augustus een ex. werd geschoten te Vroomshoop (ibidem, l.c.). (t. K.).

***Alcedo atthis ispida* L. — IJsvogel.**

Op 12 Juli joeg ik vlak achter mijn woning te Alblassterdam aan een breede wiel een ijsvogel op. Ook daarna zag ik hem geregeld, zoo ook thans (9 Augustus) weer. Al het zoeken naar een nest was tevergeefs, hoewel ter plaatse eenige slooten zijn, met steile, onbegroeide oevers. Een tweede ex. zag ik evenmin. (H. Ruiter).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 342, vangen de verplaatsingen aan vanaf half Augustus, terwijl in 1937 reeds op 3 Augustus een trekker werd opgemerkt in de Amsterdammerpolder en 11 Augustus 1 ex. bij Vlieland (Ardea, 27, p. 115). Mogelijk beginnen de verplaatsingen bij uitzondering reeds in Juli?? (t. K.).

***Dryobates minor* $\cong$ *hortorum* (Brehm) — Kleine bonte specht.**

Op 11 Juni 1938 werd mij te Alblassterdam een nest met jongen van de kleine bonte specht getoond; het bevond zich in een horizontale, half doode tak van een noteboom. Een jong ex., vermoedelijk van dit nest afkomstig, trof ik op 30 Juni op eenige honderden meters van de nestplaats verwijderd, in een tuin aan.

In 1935 en 1936 constateerde ik het broeden van deze specht te Hardinxveld en Ameide; deze broedsels bevonden zich beide in een tak van een kastanjeboom. (H. Ruiter).

Eijkman wees er reeds op (Orgaan Cl. N. V., 4, p. 106), dat de kleine bonte specht op het, aan de Alblassterwaard grenzende, Dordtsche eiland waar-

schijnlijk wel de meest voorkomende spechtsoort is.

In 1937 werd te **W a a r d e n b u r g**, dus in de ten oosten van de Alblasserwaard liggende Tielerwaard, een nest gevonden in een dode tak van een kersenboom (Ardea, 27, p. 103). (t. K.).

***Cuculus c. canorus* L. — Koekoek.**

Najaar 1938 was er bij **K a m p e n** een vrij opvallende trek van koekoeken, te oordelen naar de volgende gegevens: 7 September vloog een ex. tegen een vensterruit te IJselmuiden en werd, daar geen letsel was te ontdekken, geringd weder door mij losgelaten; 12 September ontving ik een 2e ex., doodgevloogen te **Kampen** (♂ juv.; in mijn coll.). Tenslotte ontving een van mijn leerlingen nog een 3e ex., dat op 30 September zich, eveneens te **Kampen**, had doodgevloogen.

Volgens de Nederl. Vogels, p. 366, komen waarnemingen na h a l f S e p t e m b e r zelden voor en zijn October-gegevens zelfs sporadisch. (t. K.).

***Falco columbarius* subsp. — Smelleken.**

Op 10 M e i 1938 nam ik te **W e r k h o v e n** (U.) nog een smelleken waar. (J. N. van den Brink).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 426, duurt de voorjaartrek tot in de tweede M e i h e l f t, terwijl er één Juni-waarneming bekend is. (t. K.).

***Aquila p. pomarina* Brehm — Schreeuwarend.**

Op 27 Dec. 1937 werd „ergens in **Z u i d - L i m b u r g**” een schreeuwarend geschoten, naar de voorzitter van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg op de vergadering van 3 Augustus j.l. mededeelde (zie Natuurhistorisch Maandbl., 27, p. 85).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 440, waren tot nu toe 10, ten deele dubieuze gevallen bekend, waarvan echter geen enkele uit de maand December. (t. K.).

***Buteo b. buteo* (L.) — Buizerd.**

De buizerd broedde in 1938 te **H o o g S o e r e n** (Vel.) in een beuk. (A. B. Wigman).

Voor verdere broedgevallen in 1938 zie Limosa, 11, p. 47. (t. K.).

***Accipiter gentilis gallinarum* (Brehm) — Havik.**

Ook in de bosschen van het Kon. Domein te **W i e s s e l** (Vel.) broedde in 1938 een havik; het horst bevond zich een hoogen pijnboom.

(A. B. Wigman).

Voor verdere broedgevallen in 1938 zie Limosa, 11, p. 48. (t. K.).

***Halieetus a. albicilla* (L.) — Zeearend.**

Een juv. voorwerp van de zeearend werd 2 A u g u s t u s 1938 bij **P a p e n d r e c h t** aangeschoten en door den schutter in een kippenhok opgesloten. Zoover ik kon nagaan was alleen de rechtervleugel beschadigd. De vogel zou reeds eenige dagen in de omgeving hebben rondgezworven en zich weinig schuw hebben betoond. Eenmaal werd een tamme eend door hem geslagen. De vogel is in beslag genomen en schijnt zich thans te bevinden in de Rotterdamsche Diergaarde. (H. Ruiter).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 482, stammen de meeste gevallen uit het winter-halfjaar, terwijl slechts 3 zomerwaarnemingen worden vermeld: één uit Juni en 2 uit Juli. Die Papendrechtsche vogel is dus de eerste bekende Augustus-waarneming. (t. K.).

In 1938 observeerden wij reeds op 10 September een zeearend op het Nationale Park „De Hoge Veluwe”. De vogel, die dezelfde roestplaats in de heide, alsook denzelfden slaapboom bleek te benutten als van het seizoen 1937/38 — versche braakproppen, dons en ruiveeren werden er aangetroffen — kan uit dien hoofde moeilijk een andere zijn als het ex., dat zich schier elk najaar in dit herfst- en winterkwartier ophoudt. De witte staart viel zeer duidelijk waar te nemen, zoodat het voorwerp nu volwassen was. (A. B. Wigman en Jb. van de Peppel).

Volgens de Nederl. Vogels, 1938, p. 482, waren tot nu toe slechts twee September-waarnemingen bekend: een, sine die, in de Oude Venen (1895), de andere eveneens op de „Hoge Veluwe” van 12 Sept. (1936). (t. K.).

***Pandion h. haliaetus* L. — Visarend.**

Op 6 Mei 1938 zagen wij nabij Z w a m m e r d a m een vischarend in noordelijke richting langzaam den Ouden Rijn dwars overvliegen. (J. C. Koch en K. Waldeck).

Volgens de Nederl. Vogels, 1938, p. 490, vallen de meeste waarnemingen in de laatste Augustus-decade en vooral September, een veel kleiner aantal in April en Mei. (t. K.).

Ultimo Augustus 1938 werd de vischarend wederom geobserveerd aan de vijvers van het jachtslot „St. Hubertus” te H o e n d e r l o. (A. B. Wigman).

Voor vroegere waarnemingen aldaar zie o.a. Limosa, 11, p. 48. (t. K.).

***Plegadis f. falcinellus* (L.) — Ibis.**

Sedert April 1938 toeft een ex. bij de lepelaars in het N a a r d e r m e e r (Lev. Natuur, 43, p. 126). (t. K.).

***Ardea c. cinerea* L. — Blauwe reiger.**

In Limosa, 10, p. 127, vermeldde ik meer als nidologische bijzonderheid, de vondst van 2 bodemnesten in buitendijks terrein bij het K a m p e r e i l a n d. Thans laat ik op deze plaats volgen de gegevens over deze nederzetting in het broedseizoen 1938.

Door den bewaker en ondergetekende werden in totaal 4 nesten gevonden, waarvan er 2 slechts $\pm$ 6 m van elkaar verwijderd waren, het 3e iets verder van deze beide aflag en het 4e zich op veel grootere afstand van de eerste groep bevond. Tijdens de geweldige storm in de nacht van 30 op 31 Mei werd het gehele terrein overstroomd en 3 Juni constateerde de bewaker, dat op nest no. 1 de beide jongen waren verdronken, van no. 2 nog slechts 1 van de 4 eieren naast het nest lag en op no. 3 de jongen half opgevreten op het nest lagen. Alleen de 4 jongen van no. 4 zullen toen reeds lang vluchtig zijn geweest en het leven er hebben afgebracht, zodat de kans op het voortbestaan van deze nieuwe nederzetting nog niet geheel is uitgesloten. (t. K.).

***Ardea p. purpurea* L. — Purperreiger.**

Voorjaar 1938, nog vóór de komst van de purperreigers in A m b t - V o l l e n h o v e, brandde de plek, waar meestal het grootste aantal nesten zat, grotendeels af. Pogingen om met takkebossen, afgedekt door strooisel, het terrein weer bewoonbaar te maken, werden door een paar liefhebbers tevergeefs aangewend. Zodoende verspreidden de reigers zich meer dan anders over de naburige terreinen en vestigden zich deels op zeer moeilijk bereikbare plaatsen. Bij een bezoek op 4 Juni j.l. troffen we de reigers op 4 plekken aan, terwijl er verder weg nog meer nederzettingen moesten zijn. We zagen o.a. twee nesten dicht bij elkaar in resp. een wilgen- en een braamstruik; verder als gewoonlijk, in galigaan. (t. K.).

***Ixobrychus m. minutus* (L.) — Woudaapje.**

Op 12 Juni 1938 namen de bewaker van het K a m p e r e i l a n d en ondergetekende in een aan IJselmeer en het Rechterdiep grenzend terrein herhaaldelijk een woudaapje waar, dat tweemaal op een bepaalde plek inviel, waar we echter geen nest konden ontdekken.

In de broedtijd namen we in dit terrein nimmer woudaapjes waar; zie Vogels Zuiderzeegebied, p. 20. (t. K.).

***Anser anser* (L.) — Grauwe gans.**

Op 12 en 13 Mei 1938 nam de bewaker van het K a m p e r e i l a n d 4 wilde ganzen waar, in de mond van het Rechterdiep.

Zie voor vroegere Mei- en Juni-waarnemingen uit dat gebied Vogels Zuiderzeegebied, p. 44. (t. K.).

***Branta leucopsis* (Bechst.) — Brandgans.**

Op den laten datum van 5 Juni 1938 werd op „de Beer”, Hoek van Holland, een brandgans waargenomen, die zich in gezelschap van twee bergenden ophield en samen met deze op- en wegvloog.

(J. P. Bouma en J. C. Koch).

Er is één zeer late voorjaarswaarneming gepubliceerd: 6 Mei 1937 bij V o o r n e (*Ardea*, 27, p. 105), terwijl de literatuur twee zomerwaarnemingen vermeldt: 12 Juli 1917 Hoek van Holland (Jaaber. Cl. N. V., 7, p. 19) en 30 Augustus 1928 Lauwerszee (*Ardea*, 18, p. 26). In al deze gevallen is de mogelijkheid, dat de waarnemingen op ontsnapte ex. betrekking hadden, geenszins uitgesloten. (t. K.).

***Casarca ferruginea* (Pall.) — Casarca-eend.**

Op 11 Augustus 1938 werd door een beroepsjager, aan de kust van het IJselmeer, bezuiden de Ketel bij K a m p e n, een casarca-eend geschoten. De vogel, die zich in mijn collectie bevindt, had op den jager den indruk gemaakt van echt wild te zijn. Het was een fraai ♀ (ovarium met als grootste lengte en breedte resp. ongeveer 22 en 7 mm); de vogel was niet vet. Het enige verder bekende gegeven aangaande het voorkomen van deze, in ons land hoogst zeldzame Zuid-europese, soort in het Zuiderzeegebied, betreft een waarneming van een ex. bij H a r d e r w i j k van half April—half Mei 1935 (*Ardea*, 25, p. 92). (t. K.).

***Tadorna tadorna* (L.) — Bergeend.**

Winter 1937/1938 toefde geregeld een troep bergeenden op het IJsselmeer bij Hoophuizen, dus in de omgeving van de Veluwe broedplaats; in het voorjaar nam het aantal geleidelijk af: 18 Dec. $\pm$ 60; 23 Jan.: „aantal”; 19 Febr.: 30 à 40; 5 Maart: $\pm$ 25; 20 en 21 Maart: idem; 6 April: 8; 10 April: 9 à 10; 20 April: minstens 10. Op 1 Nov. 1938 waren er wederom $\pm$ 20.

Zie ook Ardea, 27, p. 99 en 105 en Vogels Zuiderzeegebied, p. 11, 55 en 1e Aanv., Jan. 1938. (t. K.).

***Nyroca fuligula* (L.) — Kuifeend.**

Op 29 Mei 1938 zagen de bewaker van het Kampereiland en ondergetekende een paartje in het terrein bij de Ramspol.

Voor vroegere waarnemingen uit dit gebied zie Vogels Zuiderzeegebied, p. 6 en Limosa, 10, p. 114. (t. K.).

***Bucephala cl. clangula* (L.) — Brilduiker.**

Op 1 Mei 1938 zagen de bewaker van het Kampereiland en ondergetekende bij de Ramspol eerst minstens 12 en later nog een paar maal 1 brilduiker langs vliegen, waarbij 1 mooie woerd.

Volgens Vogels Zuiderzeegebied, p. 54, „in klein aantal tot ongeveer half, uiterlijk einde April”, terwijl in de 1e Aanv. van 1938 een waarneming van 6 ♀♀ op 3 Mei (1936) te Harderwijk wordt vermeld. (t. K.).

***Streptopelia t. turtur* L. — Tortel.**

Op 21 April 1938 zagen we te Werkhoven reeds een tortel. Niet-tegenstaande nauwkeurige waarneming duurde het tot 30 April vooraleer de jachtopzieners een tweede tortel waarnamen.

(J. N. van den Brink).

Er is slechts één vroegere datum in de literatuur vermeld, nl. 19 April (1935) in dezelfde localiteit, waarneming van denzelfden auteur (Orgaan Cl. N. V., 8, p. 29). (t. K.).

***Charadrius morinellus* L. — Morinelpluvier.**

Op 22 September 1938 werd in het binnenland te Werkhoven (U.) een juv. ex. van de morinelpluvier bemachtigd; slechts 1 ex. werd aldaar waargenomen. Het voorwerp is naar het Rijks Museum te Leiden gezonden, maar kon niet meer geprepareerd worden. (J. N. van den Brink).

***Tringa erythropus* (Pall.) — Zwarte ruiter.**

Op 8 Mei 1938 werden onder Vianen, dus vrij ver landinwaarts, een troep van $\pm$ 35 stuks voedselzoekende zwarte ruiters gezien, waaronder 4 ex. in zwart zomerkleed. (J. C. Koch en K. Waldeck).

Zie voor waarnemingen in het binnenland o.a. Ardea, 17, p. 39; 18, p. 32 en vooral (voor Noord-Brabant) Orgaan Cl. N. V., 5, p. 102 en (voor de omgeving van Nijmegen) Ardea, 24, p. 258, uit welke laatste publicatie blijkt „dat het aantal vogels in het binnenland in bepaalde jaren dat aan de kust kan overtreffen”; dit geldt echter slechts voor het najaar. (t. K.).

***Himantopus h. himantopus* (L.) — Steltkluit.**

Op 17 Juni 1938 nam de heer J. Hoekstra, journalist te Koudum, 's avonds tegen 8 uur 2 adulte steltkluiten waar, die vlogen over het nieuwe broedterrein van „It Fryske Gea, nabij Schuilenburg, te Hindeloopen. Twijfel is uitgesloten, aangezien de heer H. in 1935 de soort leerde kennen op de toenmalige broedplaats te Hindeloopen (Meded. in litteris). (t. K.).

***Limosa l. limosa* (L.) — Grutto.**

Op 6 Maart 1938 nam ik op het eerste eiland van het Kagermeer, „de Laak”, dat binnen den ringdijk nog onder water stond, een 7-tal grutto's waar. (J. C. Koch).

Bij Kampen arriveren soms al enkelingen in Februari of begin Maart (Vogels Zuiderzegebied, p. 37); zie ook Ardea, 25, p. 95 en 26, p. 73, waar verschillende waarnemingen uit de eerste Maart-decade, van zelfs vrij groote troepen, worden genoemd. (t. K.).

***Capella media* (Lath.) — Poelsnip.**

Op 5 September 1938 werd te Werkhoven (U.) op de patrijzenjacht een poelsnip geschoten. (J. N. van den Brink).

***Chlidonias hybrida* (Pallas) — Grote moerasstern.**

Volledigheidshalve zij ook in deze rubriek het broeden in 1938 op twee plaatsen in ons land van enige paartjes van de grote moerasstern (of witgewangde stern) vermeld, welke zuideuropese soort nog nimmer in ons land was waargenomen. (Zie Ardea, 27, p. 56—163 en Limosa, 11, p. 81—86). (t. K.).

***Gelochelidon n. nilotica* (Gm.) — Lachstern.**

Op 14 Augustus 1938 zag ik een lachstern, die in zuidwestelijke richting over het Kagermeer trok, doch boven de polder de Laak geruimen tijd boven poldersloten bleef jagen. (J. C. Koch).

Zie ook dit tijdschr. 4, 1931, p. 78—79 en Limosa, 10, p. 165. (t. K.).

Kampen, November 1938.

Terugvondsten van in het buitenland
geringde vogels, 11

namens de Redactie medegedeeld

DOOR
TEN KATE.

***Corvus frugilegus* — Roek.**

Deense, in Groningen.

Zoöl. Mus. Denmark Z 6835, ○ juv. 15 Mei '37 te Gundsømagle Sø, + 31 Dec. '37 te Pieterburen, gem. Eenrum.

(Vidensk. Medd. fra Dansk Naturh. Foren., 101, p. 357).